

Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın

N. Kübra KİRAZ

ESKİ
YENİ

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No. | General Publication Number: 1887
FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyeeni
Yayın No | Publication Number: 397

Kitap Adı : Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın
Book Title : Working Women Negotiating Between Modernity and Modesty
ISBN : 978-625-8596-10-6
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596106

Yazar | Author: N. Kübra Kiraz | orcid.org/0000-0002-8480-5310
Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı
ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph
Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish
Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 370 (xx + 350)

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JHB - Sosyoloji | Sociology
BISAC: SOC039000 - Din Sosyolojisi | Social Science / Sociology of Religion
THEMA: JBSR - Dini gruplar ve topluluklar: sosyal ve kültürel yönler | Social groups: religious groups and communities
LC Classification: BP173.4 - İslam ve kadın | Islam and women
DEWEY: 306.6 - Din | Religion
WoS Category: Sosyoloji | Sociology
WoS Citation Topics Meso: 6.256 - Din | Religion
WoS Citation Topics Micro: 6.178.443 - İş-aile çatışması | Work-Family Conflict
Scopus Subject Areas: 3312 - Sosyoloji ve Siyaset Bilimi | Sociology and Political Science

Atf Bilgisi | Cite as: Kiraz, N. Kübra. *Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyeeni, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın

N. Kübra KİRAZ

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

N. Kübra KİRAZ

1973 yılında Erzincan'da doğdu. 1997 yılında Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. 2019 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyoloji bölümünü bitirdi. 2021 yılında Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi bilim dalında “Din Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Karşısındaki Tutumları: Çorum Örneği” başlıklı teziyle yüksek lisansını, 2025 yılında “Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın: Çorum Örneği” başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Yazarın e-kitap bölümü ve makale türünde yayınları bulunmaktadır.

She was born in Erzincan in 1973. In 1997, she graduated from the Department of Turkish Language and Literature at Atatürk University, Faculty of Arts and Sciences. In the same year, she was appointed as a Turkish Language and Literature teacher. In 2019, she graduated from the Department of Sociology at Anadolu University, Faculty of Open Education. In 2021, she completed her master's degree in the field of Sociology of Religion at Hitit University, Faculty of Theology, with the thesis titled “Attitudes of Religious Officials Towards Gender Roles: The Case of Çorum.” In 2025, she completed her doctorate with the thesis titled “The Working Woman Between the Modern and the Private Sphere: The Case of Çorum.” The author has publications in e-book chapters and articles.

Kitap Hakkında

Modern ve Mahrem Arasında Çalışan Kadın

Bu çalışma din ve modernleşme ilişkisi bağlamında çalışan dindar kadınların dine ve modernliğe ait algılarını, bu ikisi arasında kendilerini konumlandırma stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan çalışmada fenomenoloji ve gömülü teori yaklaşımlarının bakış açıları, araştırma teknikleri ve veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Fenomenolojik yöntem ile çalışan dindar kadınların din ile modernlik arasındaki yaşantıları ve deneyimlerinin ortak ya da farklı yönleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Gömülü teori yaklaşımı ile çalışan dindar kadınların modernleşme stratejilerine dair yeni bir tipoloji geliştirmek hedeflenmiştir.

Araştırma kavramsal çerçeve ve alan araştırması olarak iki bölümden oluşmaktadır. Saha notları ve dokümantasyon teknikleri kullanılarak oluşturulan kavramsal çerçevede konunun teorik alt yapısı ele alınmıştır. Alan araştırması için 15 Temmuz 2024-15 Nisan 2025 tarihleri arasında Çorum il merkezindeki çeşitli kamu kuruluşlarında görev yapan farklı meslek grubundaki 25-60 yaş arası, yetmiş üç kadınla görüşülmüş, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla veriler toplanmıştır. Katılımcılara ulaşmada amaçlı örneklem ve kartopu tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın temel ve alt problemleri kapsamında çalışan dindar kadınların din/dindarlığa ve modernliğe dair algısı, modernlikle ilişkisi, kadının çalışma hayatındaki varlığına dair görüşleri, kadının çalışmasının din ve modernlikle ilişkisi, çalışan dindar kadınların iş hayatında, aile içinde ve diğer çevrelerinde karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Sonuç olarak çalışan dindar kadınların dinin inanç boyutunda kendilerini güçlü hissetmesine karşın ameli ve formel boyutunda gerileme yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışan dindar kadınlar modernliği farklı yönleriyle ele almaktadırlar ama hiçbir katılımcı dinden uzak bir modernlik anlayışını kabul etmemekte, dindar kalarak modernleşmeyi idealize etmektedir. Böylece çalışan dindar kadınlar içinde “esnek modern dindar kadın” modeli ortaya çıkmıştır. Çalışan dindar kadınlar, kadının çalışma hayatındaki varlığını önemsemekle beraber çalışma

şartlarına da vurgu yapmaktadırlar. Katılımcıların iş hayatında karşılaştıkları sorunlar, kadın ya da dindar kadın olmalarından, ev hayatında yaşadıkları sorunlar ise kadın olmalarından kaynaklanmaktadır. Akra-
ba ve arkadaş çevresinde ise kadınların çalışıyor olmalarının ilişkiler üzerinde belirleyici bir etkisi vardır.

Anahtar Kavramlar: Din Sosyolojisi; Modernlik; Türk Modernleşmesi;
Din; Çalışan Dindar Kadın

About the Book

Working Women Negotiating Between Modernity and Modesty

This study examines how working religious women perceive religion and modernity and how they position themselves between the two within the context of the relationship between religion and modernization. Designed as a qualitative study, it employs phenomenology and grounded theory approaches, using their perspectives, research techniques, and data analysis methods. Phenomenology was used to explore the lived experiences of working religious women, highlighting similarities and differences in how they navigate between religion and modernity. Grounded theory was applied to develop a new typology of modernization strategies among these women.

The research consists of a conceptual framework and a field study. The conceptual framework, created using field notes and documentation techniques, provides the theoretical foundation. The field study was conducted between July 15, 2024, and April 15, 2025, with seventy-three women aged 25–60, working in various public institutions in the city center of Çorum. Data were collected through semi-structured interviews, with participants reached using purposeful and snowball sampling.

The study investigates working religious women's perceptions of religion and modernity, their relationship with modernity, views on women's presence in the workforce, the interaction between work, religion, and modernity, and the challenges they face at work, within the family, and in social environments.

Results show that while these women feel strong in the belief dimension of religion, they experience setbacks in its practical and formal dimensions. They approach modernity in multiple ways, yet none accept a modernity detached from religion; they idealize modernization while remaining religious. This led to the emergence of a “flexible modern religious woman” model. Although they value women's presence in the workforce, they emphasize working conditions. Work-related problems stem from being women or religious women, while domestic challenges

arise from being women. In social circles, a woman's employment significantly influences relationships.

Keywords: Sociology of Religion; Modernity; Turkish Modernization; Religion; Working Religious Woman

...

Yoh, men heçem,

Men yalanam.

Kitap kitap sözlerimin

Miellifi: Menim anam.

(Bahtiyar Vahapzade)

Okuma aşkını hiç kaybetmeyen anneme...

SUNUŞ

Bu alışma çok uzun bir süre sadece baştrs problemleri vesilesiyle gündeme gelen, çalışma hayatındaki dindar kadınların din ve modernleşme arasındaki serüvenlerini ele almaktadır. Bu bağlamda çalışan dindar kadınların dine ve modernliğe ait algıları araştırılarak kendilerini din ve modernleşme arasında nerede ve nasıl konumlandırıdıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece toplumda din ve modernliğin değişen görünümlerinin sosyolojik bir bakışla ortaya konması amaçlanmıştır. Yanı sıra çalışmanın alt problemleri kapsamında çalışan dindar kadınların ev, iş ve sosyal çevrelerindeki deneyim ve sorunları irdelenmiş, sonuçlar daha önceki araştırmalarla karşılaştırmalı bir analize tabi tutulmuştur.

Temmuz 2025'te "Modern ve Mahrem Arasında alışan Kadın: orum rneği" adıyla doktora tezi olarak savunduğum bu çalışmamda gleryzn ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Yakup oştu'ya, görüş ve önerileriyle katkı sunan Prof. Dr. Zekiye Demir, Prof. Dr. Mebrure Doğan, Prof. Dr. Asım Yapıcı, Doç. Dr. Özden Kanter Akbaş, Doç. Dr. Hesna Serra Aksel Durmuş, Doç Dr. Nebile zmen, Doç. Dr. Hicret K. Toprak, Dr. Nejdet Subaşı ve Dr. Öğr. Üyesi Elif Büşra Kocalan'a, araştırmama katılmayı kabul edip sorularımı içtenlikle cevaplayan ve diğer araştırma grubuna ulaşmama vesile olan tüm katılımcılara teşekkür ederim. Hayatımın her alanında desteklerini yanımda hissettiğim kıymetli annem ve babama, bu zorlu süreçte maddi ve manevi destekleriyle hayatımı kolaylaştıran değerli eşime, annelerine kimi zaman arkadaşlık kimi zaman annelik yapan sevgili kızlarıma ayrıca teşekkür ederim.

N. Kübra KİR AZ

Nisan 2026 / ÇORUM

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	
MODERNİTE VE DİN	23
1.1. Modern, Modernleşme ve Modernizm	23
1.1.1. Avrupa’da Modernitenin Doğuşu	23
1.1.1.1. Rönesans	27
1.1.1.2. Reform	31
1.1.1.3. Bilimsel Devrimler	36
1.1.1.4. Aydınlanma	41
1.1.1.5. Fransız İhtilali	45
1.1.1.6. Endüstri Devrimi	47
1.1.2. Modernleşme	50
1.1.3. Modernizm	52
1.2. Seküler, Sekülerleşme ve Sekülerizm	54
1.2.1. Seküler	54
1.2.2. Sekülerleşme	55
1.2.3. Sekülerizm	60
1.3. Sekülerleşme Teorileri	61
1.3.1. Klasik Sekülerleşme Teorisi	61
1.3.2. Yeni (Eleştirel) Teori	65
1.3.3. Karma (Eklektik) Teori	68
1.4. Türkiye’de Sekülerleşme	70
1.5. Türk Modernleşmesi	75
1.5.1. Osmanlı Dönemi Türk Modernleşmesi ve Din	78
1.5.1.1. Tanzimat Dönemi’ne Kadar Türk Modernleşmesi ve Din	78
1.5.1.2. Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türk Modernleşmesi ve Din	81
1.5.2. Cumhuriyet Dönemi Türk Modernleşmesi ve Din	91
1.5.2.1. Tek Parti Dönemi Türk Modernleşmesi ve Din	91
1.5.2.2. Çok Partili Dönem Türk Modernleşmesi ve Din	95
1.5.3. Türk Modernleşmesinde Kadın ve Din	101

1.5.3.1. Tanzimat Dönemi'ne Kadar Kadın ve Din	101
1.5.3.2. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadın ve Din	105
1.5.3.3. Cumhuriyet'ten Günümüze Kadın ve Din	115
1.5.3.4. Çalışan Kadın, Din ve Modernleşme	130

2. BÖLÜM

DİN VE MODERNLEŞME ARASINDA ÇALIŞAN KADINLAR	141
2.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	142
2.1.1. Yaş	142
2.1.2. Meslek	143
2.1.3. Meslekte Geçirilen Süre	145
2.1.4. Eğitim Durumu	146
2.1.5. Doğup Büyüdüğü Yer	146
2.1.6. Medeni Durum	147
2.1.7. Çocuk Sayısı	148
2.2. Çalışan Kadınların Din ve Modernlik Algısı	149
2.2.1. Çalışan Kadınların Dinle İlişkileri ve Dindarlık Durumları	149
2.2.1.1. İnanç Boyutundaki Dindarlık	152
2.2.1.2. İbadet Boyutundaki Dindarlık	153
2.2.1.3. Duygu Boyutundaki Dindarlık	156
2.2.1.4. Bilgi Boyutundaki Dindarlık	156
2.2.1.5. Etki Boyutundaki Dindarlık	157
2.2.1.6. Dindarlığın Farklı Görünümleri	159
2.2.2. Çalışan Dindar Kadınların Modernlik Algısı ve Modernlikle İlişkisi	172
2.2.2.1. Modernliğin Farklı Görünümleri	173
2.2.2.2. Din ve Modernlik Arasında	185
2.2.2.3. Nasıl/Ne Kadar Modern	194
2.3. Çalışma Hayatı, Din ve Kadın	200
2.3.1. Kadınların Çalışma Nedenleri	200
2.3.2. Mesleğin Cinsiyeti	217
2.3.3. Kadınlar Açısından Çalışmanın Modernlikle İlişkisi	222
2.3.4. Kadınlar Açısından Çalışmanın Dinle İlişkisi	226
2.3.5. Çalışma Hayatının Dinî Yaşantıya Etkisi	235
2.4. Çalışan Dindar Kadınların Sosyal İlişkileri ve Sorunları	251

2.4.1. İş Hayatında Dindar ve Kadın Olmak	251
2.4.1.1. Cam Tavana Çarpmak ve Kraliçe Arıyla Çalışmak	253
2.4.1.2. Çalışma Hayatının Çifte Dili	261
2.4.1.3. Çalışma Ortamında Dinî Hayat	261
2.4.2. Çalışan Kadının Aile Hayatı	264
2.4.2.1. Ailede İş Bölümü	264
2.4.2.2. Eşler Arası İlişkiler	272
2.4.2.3. Çalışan Anneler	272
2.4.2.4. Kadının Çalışması ve Boşanma	277
2.4.3. Akrafa ve Arkadaş Ortamında Çalışan Kadın Olmak	279
2.4.3.1. Çocuk Bakımında Aile Büyüklerinin Desteği	279
2.4.3.2. Çalışan Dindar Kadınların Ailedeki Yaşlı Bakımındaki Rolü	283
2.4.3.3. İdeal Gelin Adayı: Çalışan Kadın	287
2.4.3.4. Çalışan Dindar Kadınların Toplumsal Dönüştürme Etkisi	289
2.4.3.5. Çalışan Dindar Kadından Beklentiler	291
2.4.3.6. Çalışan Dindar Kadınların Beklentileri	293
SONUÇ	295
KAYNAKÇA	309
EKLER	339
DİZİN	347

SİMGELER VE KISALTMALAR

ATT	: Acil Tıp Teknisyeni
AUİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
ASBÜ	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
Çev	: Çeviren
ÇTTAD	: Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
DİA	: TDV İslam Ansiklopedisi
Ed	: Editör
EĞİTİM-BİR-SEN	: Eğitimciler Birliği Sendikası
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Vakfı
KURAV	: Kur'an Araştırmaları Vakfı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEMUR-SEN	: Memur Sendikaları Konfederasyonu
MYO	: Meslek Yüksekokulu
S.A.V	: Sallallahu Aleyhi Vesselam
SEKAM	: Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
İZÜ	: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Vb.	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Anker'e göre kadın karakterlerinin mesleğe etkisi	218
---	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Katılımcıların dindarlık modelleri	170
Şekil 2.2. Katılımcıların "modernlik nedir?" tanımları	182
Şekil 2.3. Katılımcıların "modernlik ne değildir?" tanımları	184
Şekil 2.4. Katılımcıların modernlik modelleri	193
Şekil 2.5. Çalışan dindar kadınların din ve modernliği bir araya getirme biçimleri	198

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 2.1. Katılımcıların yaş dağılımı	143
Grafik 2.2. Katılımcıların meslek dağılımı	144
Grafik 2.3. Katılımcıların meslekte geçirdikleri süre dağılımı	145
Grafik 2.4. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı	146
Grafik 2.5. Katılımcıların doğup büyüdüğü yer dağılımı	147
Grafik 2.6. Katılımcıların medeni durum dağılımı	147
Grafik 2.7. Katılımcıların çocuk sayısı dağılımı	148